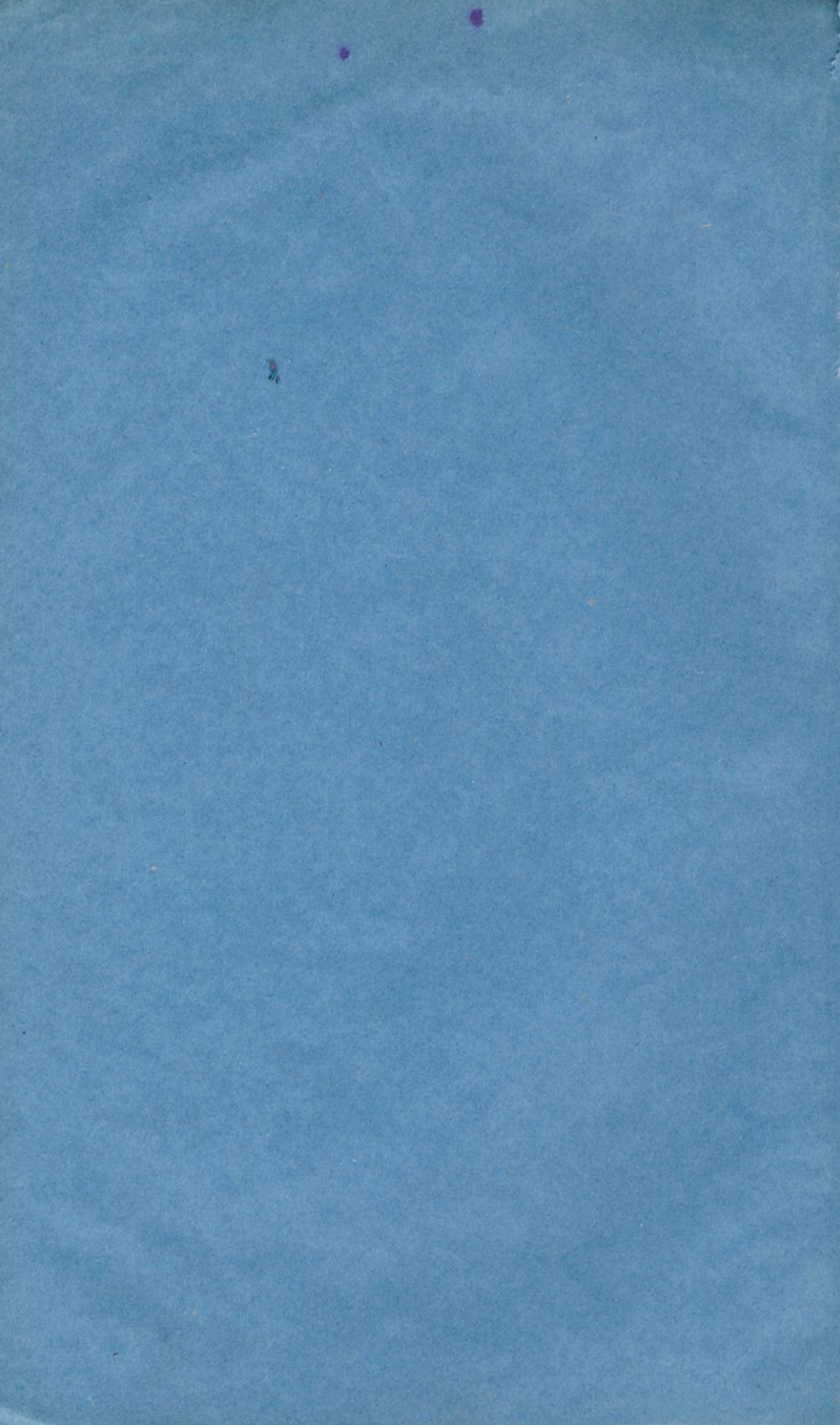
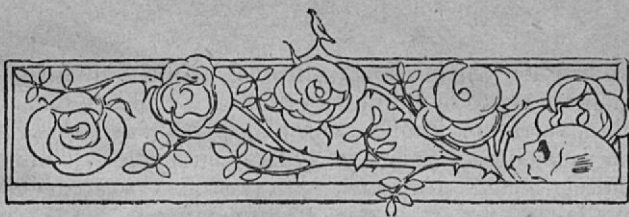

Hayma, L ²²
1896

Naisten esteettömyystodistus eli dispanssi- kysymys.

1896

Kova on kohtalo sillä, jonka kaikissa asioissaan täytyy alistua sellaisten ihmisten tuomion alle, jotka elävät ulkopuolella hänen omaa piiriänsä, ihmisten, jotka eivät hänen tarpeitaan käsitä, eivätkä voi asioita arvostella hänen näkökannaltaan. Sellainen kohtalo on meillä naisilla. Aatelismiehellä, papilla, porvarilla ja talonpojalla on kullakin sananvalta, kun on hänen onnestaan ja onnettomuudestaan päätettävä. Työmies ponnistaa kaikki voimansa samaa oikeutta saavuttaakseen, ja jolleivät vanhat merkit petä, tulee hän vähitellen voittamaan tämän oikeuden, huolimatta etuoikeutettujen kansanluokkien vastustuksesta, samoin kuin ennen häntä porvari ja talonpoika ovat voittaneet oikeutensa, ylempien säätyluokkien vastarinnasta huolimatta. Jokainen virkamies, jokainen liikemiesryhmä, jokainen ammattikunta koettaa, yhteiskunnallisten asiain ratkaisussa saada *heikäläisiä* mukaan, joiden on puoltaminen heidän oikeuksiaan, valvominen heidän etujaan. Ai-noastaan me naiset, kuuluimmeko sitten mihin säätyyn tahansa, olemme ulkopuolella kaikkia luokkia. Samalla

kuin miehet yhä edelleen selittävät, minkä vallan hyvin tiedämme ennestään, kuinka erilaiset me naiset olemme heihin verraten, kuinka toisenlaisia olemme sekä ruumiin ja sielun, aivojen ja sydämen puolesta, kuinka erilaiset heidän tarpeensa ja vaistonsa ovat meidän rinnalla, y. m., y. m., ja vihdoin viimein, kuinka me olemme heidän „vastakohtansa“; — samalla, sanomme, katsovat he aivan luonnolliseksi asiaksi, että *he yksin* arvostelevat ja tuomitsevat meidän rikoksiamme, rankaisevat meidän hairauksiamme, päättävät meidän tarpeistamme, säätävät ja toimeenpaneavat kaikki ne lait, joita meidän (erilaisine fyysillisine ja henkisine omituisuuksinemme) tulee totella ja noudattaa. Miehet, jotka mitä kiiivaimmin meidän toivomuksiamme vastustavat, luulevat, huolimatta tästä heidän itsensä julistamasta erilaisuuden opista, aina paremmin kuin me itse tietävänsä, mitä meidän on tarvis ruumiilliselle ja henkisellemme menestyksellemme, mikä tekee meidät onnellisiksi tai onnettomiksi, mitä taipumuksia ja lahjoja meillä on j. n. e. He säätävät uskontoja ja asettavat opinkappaleita, joita *meidän* pitää uskoman ja joiden mukaan meidän — ja juuri etupäässä *meidän* — tulee sovittaa tekomme; he järjestävät kouluja meille — annettuaan meidän vuosisatoja olla kokonaan niitä ilman — ja määräävät kuinka paljon me saamme oppia; ja *he* määräävät, kuinka paljon *meidän* on maksaminen opetuksestamme. *He* ratkaisevat kaikki meidän asiamme kehdosta hautaan asti, päättävät naimaijästämme, täysvaltaisuudestamme, kaikista meidän oikeuksistamme ja velvollisuuksistamme avioliitossa ja sen ulkopuolella. Kaikkia meidän siveellisiä velvollisuuksiamme heidän sukupuolensa suhteen luulevat he tuntevansa, ja jos me rikomme yhdessä heidän kanssaan, panevat he kovemman rangaistuksen meidän niskoillemme, jotka olemme heikompia, kuin itselleen. Aviolliseen lapseen nähden he jakavat velvollisuudet meidän kanssamme, mutta anastavat päättämisoikeuden itselleen; aviottoman lapsen suhteen kieltäytyvät he käyttämästä sekä velvollisuuksiaan että oikeuksiaan. Kaikki meidän verromme valtiolle ja kunnalle ovat yksinomaan miesten

päätettävänä, samoin kuin näiden verojen käyttäminen. Sanalla sanoen: miehet päättävät ja toimivat meidän puolestamme sekä hyvässä että pahassa, aivan kuin me itse olisimme alaikäisiä lapsia tai tylsämielisiä.

Muistellessa viime valtiosäätyjen kokouksen keskusteluja niissä kysymyksissä, jotka erittäin koskivat naisia, ovat yllä lausutut mietteet mielessämme uudelleen heränneet. Ei niin paljon sentähden, että edusmiehet ylipäänsä olisivat osottaneet erityistä nurjaa mieltä niitä anomusehdotuksia ja esitysehdotuksia vastaan, jotka tuotiin esiin säädyissä naisen tilan parantamiseksi, vaan ennemmin juuri sen, jokaista ajattelevaa naista loukkaavan järjestyksen johdosta, että kysymys toisensa jälkeen, koskeva meidän asioitamme, otetaan keskusteltavaksi ja päätetään kokouksessa, joka on valittu ilman että *yksikään* niistä, joita asia koskee, on saanut ottaa osaa vaaliin, ja jossa vielä vähemmän *yhdelläkään* heistä on oikeus lausua mielipiteensä tai olla osallisena äänestyksessä ja päätöksen tekemisessä. Eipä ollut syyttä kuin edusmies Riihimäkeä talonpoikaissäädystä hävetti ottaa osaa päätökseen, koskeva toista sukupuolta, kokouksessa, jossa tällä itsellä ei ollut sananvaltaa.

Voimattomuuden ja sorron tunne käy vielä tuntuvammaksi kun täytyy, niinkuin viime valtiopäivillä, nähdä, ensiksikin kuinka enimmät naisten hyväksi nostetut muutosehdotukset tosin lähetettiin valiokuntaan, mutta sitten haudattiin näiden paperien joukkoon tai kokonaan jätettiin huomioon ottamatta; ja sittemmin miten niiden kysymysten käsittelyssä, joita ratkaistiin, meidän asiaamme ja meitä itseä muutamilta tahoilta kohdeltiin. Ja mikä ei suinkaan ole omiansa meitä ilahduttamaan, on se vastustus, jota meidän asiaamme on kohdannut kotimaisessa hallituksessamme, jonka neuvosta n. s. *dispanssikysymys* korkeimmassa paikassa raukesi, vastoin säätyjen anomusehdotusta, että naiselle myönnettäisiin *laajemmat oikeudet* kuin tähän saakka opettajanvirkojen hakemisessa valtion oppilaitoksissa.

Tämän meille naisille ikävän korkeimman päätöksen johdosta tahdomme seuraavassa lausua muuttaman sanan viimeksi mainitussa kysymyksessä.

Mitä asia oikeastaan koskee? 8 § Kouluasetuksessa 8 päivästä elokuuta 1872 käsittää luettelon vakinaisista opettajaviroista valtion poikakouluissa ja opettaja- ja opettajatarviroista tyttökouluissa. Opettajien lukumäärään katsoen alkeiskouluissa on pykälä muutettu A. Asetuksen kautta 23 päivästä elokuuta 1883 III momentti, mutta mitään määräystä koskeva naisten ottamista opettajiksi puheena oleviin laitoksiin ei tässä asetuksessa ole. Mitä tyttökouluihin tulee, säätää voimassa oleva laki A. Asetuksen kautta 27 päivästä marrask. 1885 III mom. opettajavirkojen jakamisen mies- ja naisopettajien kesken. Huomattava on että tämän asetuksen X mom. myöntää, että nainen *voidaan* nimittää kollegan virkaan *tyttökoulussa*, vaikka nämäkin virat ovat tarkoitettut etupäässä miehiä varten. Jatko-opistot ovat sitä vastoin lain käsityksen mukaan sellaisia laitoksia, joissa nainen voi olla opettajana yhtä hyvin kuin mies. Tämä edistys johtuu kenties lähinnä siitä, että nämä oppilaitokset ovat syntyneet myöhemmällä ajalla, jolloin ennakkoluulot naisten sopimattomuudesta yleisiin toimiin on ollut vähemmän päin. Tyttökouluilla sitä vastoin on jo traditiooninsa, jotka varmaankin pääsivät voitolle myöskin tyttökoulujen uudestaan järjestämisessä vuonna 1885.

Poikakouluissa on siis yksinomaan miehillä oikeus hakea opettajavirkoja ja tulla sellaisiin nimitetyiksi. Ainoastaan mitä piirustuksen opettajanvirkoihin ja muutamiin palkkiovirkoihin tulee, tehdään se poikkeus, että koulutoimen Ylihallitus voipi Keisarilliselle Senaatille esittää että mainittuihin virkoihin saataisiin nimittää nainen, vaikka hän ei sitä ennen ole saanut dispensia eli erivapautusta sukupuolestaan. Tämä myönnytys ilmestyi Kirkollis-Toimituskunnan julkaiseman kirjeen kautta 16 päivästä lokak. 1873.

Maan seminaarienkin suhteen on olemassa säännöksiä — osaksi yleisessä Kansakouluasetuksessa osaksi Kuulutuksissa ja Kirjeissä — jotka sisältävät tarkkoja määräyksiä opettajavirkojen jakamisesta mies- ja naisopettajien välillä.

Luonnollista oli, että sikäli kuin naiset meidän maassamme saivat tilaisuutta hankkimaan itselleen sellaisia tietoja, että he voivat näyttää esiin hakukelpoisuuden kysymyksessä oleviin virkoihin eri oppilaitoksissa, he myöskin tulisivat hankkimaan itselleen oikeuden hakemaan ja hoitamaan näitä virkoja. Kun kuitenkin lain mukaan heidän sukupuolensa oli heillä esteenä, keksittiin tuo muka älykäs keino, että he erityisesti Keisarilliselta Senaatilta anoisivat „suosiosta ja armosta“ erityisen vapautuksen sukupuolestaan ja — sen jälkeen saisivat luvan hakea noita naisille tapamattomia virkoja, tietysti edellytyksellä, että he olivat lain mukaan hakukelpoiset niihin.

Siten on nyt useiden vuosien kuluessa harjoitettu ja harjoitetaan yhä vielä meidän päivinä tapaa, että naiset hakevat ja saavat „dispanssin sukupuolestansa“, jonka kautta heille myönnetään heidän luonnollinen oikeutensa esiintyä hakijoina opettajavirkoihin, joista heitä muuten ainoastaan heidän sukupuolensa tähden on pidätetty. Kuitenkin on monella taholla alettu pitää sellaista menettelyä sekä nurinkurisuutena että vääryytenä naisia kohtaan. Kysymystä pohdittiin jo muutamia vuosia sitten sanomalehdissämme, joissa yhä useampia ääniä kohosi vaatimaan lain muutosta siihen suuntaan, että nainen, olematta mies ja tarvitsematta itseänsä sen arvoiseksi hakea, saisi oikeuden hakea ja ansiön mukaan tulla nimitetyksi opettajanvirkaan valtion kouluissa ja seminaareissa. Vihdoin jättivät viime valtiopäivillä, talvella 1894, herrat A. F. Danielson ja U. Bremer talonpoikaissäädylle anomusehdotuksen yllämainitussa tarkoituksessa. Anomusehdotus oli näin kuuluva:

„Naisen luontaisesta taipumuksesta kasvattajan ja opettajan tärkeään toimeen ei liene muuta kuin yksi ajatus. Syystä on sanottu äidin polvea ensimmäiseksi kouluksi. Vaikka valtio meillä enemmän kuin monessa muussa maassa on tunnustanut naisopetuksen tärkeyden sekä ylläpitämällä naisopetusta tarkoittavia oppilaitoksia että antamalla eri tapauksissa naisille oikeuden olla opettajana sekä tyttö- että poikakouluissa, niin se ei

kuitenkaan vielä ole poistanut niitä esteitä, jotka vaikeuttavat naisen pääsemistä vaikutusalalle, johon hänellä on luontainen taipumus. Voi tapahtua että naisopettaja, joka hyvin täyttää kaikki ne vaatimukset, jotka voimassa olevat asetukset määräävät opettajaviran saamista varten esim. naisseminaarissa tahi tyttökoulussa, ei kuitenkaan saa tätä virkaa ainoastaan ja yksinomaan siitä syystä, että hän on nainen. Ollakseen täysin hakukelpoinen pitää hänen näet vielä lisäksi muutamia virkoja varten saada erivapautus eli dispensi sukupuolestaan, eikä ole sanottu, että tämä vapautus hänelle aina annetaan. Tämä dispensivaatimus perustunee siihen edellytykseen, että korkeampien kouluvirkojen hoitaminen vaatii sellaista tieteellistä sivistystä, jonka hankkiminen naiselle ennen aikaan oli miltei mahdoton.

Olot maassamme ovat kuitenkin melkoisesti muuttuneet. Kun naiset nykyään saavat suorittaa ylioppilastutkinnon — jos kohtekin vasta siihen lupaa saatuaan — ja yliopistossa harjoittaa opintoja, niin voivat he täten saavuttaa ja ovat saavuttaneetkin sen tieteellisen sivistysmäärän, joka korkeampien kouluvirkojen hoitamiseksi katsotaan tarpeelliseksi; ja kun ei voitane väittää, että nainen, joka omaa saman tieteellisen sivistysmäärän kuin mies, olisi häntä kykenemättömämpi korkeammalla opetuksenasteella käyttämään hyväkseen tietojansa, niin ei tietääksemme ole enää mitään syytä pitää kiinni vanhanaikaiseen katsantotapaan perustuvasta, ja naisen ihmisarvoa alentavasta vaatimuksesta, että hänen, ollakseen hakukelpoinen muutamiin virkoihin koulu-uralla, pitää niiden hakukelpoisuusehtojen lisäksi, jotka miesopettajilta vaaditaan, hakea itselleen erivapautus sukupuolestaan, jonka kaltaista erivapautusta sukupuolestaan miesopettajilta ei koskaan ole vaadittu heidän pyrkiessään tyttökoulujen tai naisseminaarien opettajavirkoihin, saatikka sitten heidän pyrkiessään poikakoulujen opettajiksi.“

Anomusehdotus päättyi seuraavaan loppupontteen:
„ettei opettajattarilta, jotka kouluvirkoja hakevat, enää vaadittaisi muiden, voimassa olevien asetusten

määräämien hakukelpoisuusehtojen lisäksi erivapautuksen eli dispensin hakemista sukupuolestaan.“

Kun ehdotus säädysssä oli saanut melkoista kannatusta ja sitä olivat lämpimästi puolustaneet muiden muassa edusmiehet Brusila, Ehrström, Häyrynen, Kii-pula, Landgren ja Vitikkala, lähetettiin se yleisen valitusvaliokunnan käsiteltäväksi.

Ehdotus sai osakseen valiokunnan enemmistön kannatuksen. Sitten kun valiokunta oli viitannut kaikkiin laissa määrättyihin kysymyksiin koskeviin pykäliin ja tehnyt selkoa sen kannasta, lausuu valiokunta säädylle antamassaan mietinnössä:

„Kun entisinä aikoina ani harvalla naisella oli tilaisuus hankkia itselleen sitä tietomäärää, joka on tarpeellinen oppikoulujen ja seminaarien korkeampia virkoja varten, oli luonnollista, että silloin ainoastaan miehille myönnettiin oikeus päästä näihin virkoihin. Mutta mainitussa suhteessa ovat asiat viimeisinä aikoina suuresti muuttuneet. Nykyään hankkii vuosi vuodelta kasvava lukumäärä naisia itselleen perusteellisia tietoja eri opinhaaroissa, ja yliopistossa he suorittavat ihan samat tutkinnot kuin miehet. Mutta vaikka nainen tietojensa ja taitojensa puolesta täyttäisi kaikki voimassa olevien asetusten määräämät hakukelpoisuuden ehdot johonkin alkeisoppilaitoksen tahi seminaarin opettajavirkaan, hän ei sittenkään voi sitä virkaa saada sukupuolensa takia. Hänen täytyy ensin pyytää armosta saada itselleen sellaista oikeutta, joka hänellä olisi tutkintojen nojalla, jos hän olisi mies. Tuskin voitaneen enään syyksi tähän esittää, ettei nainen, jos hän omistaa perusteellisen ja riittävän tietomäärän, voi yhtä hyvin kuin mies käyttää tietojaan opettajan toimissa. Päinvastoin tunnustetaan jokseenkin yleisesti, että naisella on luontainen taipumus juuri kasvattajan ja opettajan tärkeään toimeen. Eikä se kokemus, joka on saavutettu yksityisissä, yliopistoon vievissä oppilaitoksissa, osota, ettei nainen ole täysin kykenevä opettamaan korkeimpien luokkien oppilaita.“

Tämän johdosta ehdotti valiokunta että säädys korkeimmassa paikassa anoisivat „*että nainen, suku-*

puoleen katsomatta, voisi olla hakukelpoinen valtion koulujen ja seminaarien opettajavirkoihin ja tulla sel-laisiin nimitetyksi". Asian käsittelemiseen ottivat osaa seuraavat valiokunnan jäsenet: vapaah. von Villebrand (puheenjoht.), Th. Tigerstedt, Nordlund, Melander, Berg-roth, Heman, Appelberg, Lindén, Lindh, Öhberg, Bre-mer, Konkola, Pitkänen, sekä varajäsenet Törngren, vapaah. A. v. Bonsdorff ja Torppa.

Mutta mietintöä seurasi seuraava Taivassalon ro-vastin T. Nordlundin vastalause.

„Vaikka naisopettajat saattavat olla hyvinkin so-pivia opettamaan alkeiskoulun alemmilla luokilla, käy asia päinvastaiseksi ylemmillä luokilla. Jo keskiluok-kiin nähden on *muutamissa* tapauksissa oikeutettu aset-tumaan arvelevalle kannalle. Epäilen esim. onko nuori opettajatar, vaikka hänellä onkin hyvät todistukset saavutetusta tietomäärästä, sopiva opettamaan puoli-käsvuisiä tyttöjä ja vartevia poikia. Ylemmillä luo-killä, joilla koulu lopullisesti pyrkii korkeimpaan pää-määräänsä, joka on nuorukaisen luonteen kehittäminen ja hänen tahtonsa karaiseminen, vaaditaan aivan var-maan miesopettajia.

Kun joutilaille naisellisille voimille on aukaistu työkenttä koulun alalla, jopa sen ylimmilläkin luokilla, näkyy tarpeellista olevan että Hallitukselle, päivän tasa-arvoisuusopista huolimatta, suodaan koulun etua tarkoittava tutkinto-oikeus.

Tämän nojalla saan kunnioittaen ehdottaa *että maan korkea-arvoiset säädyt jättäisivät pyyntö-esityksen huomioon ottamatta.*“

Kun kysymys tuli takaisin säätyihin, joutui se varsin vilkkaan keskustelun alaiseksi. Luultavasti olisi parempi kohtalo tullut sen osaksi, jos ritaristo ja aateli olisi yhtynyt porvaris- ja talonpoikaissäädyn kanssa, jotka hyväksyivät valiokunnan ehdotuksen. Mutta kun ensimmäinen sääty, joka kuitenkin sekini hyväksyi esi-tyksen periaatteelliselta kannalta, päätti muuttaa valio-kunnan ponnien siten, että naiselle valtion opettaja-virkoihin nähden myönnettäisiin „*laajempi oikeus*“ kuin tähän asti, antoi tämä aihetta monenkertaisiin yhteen-

sovittamisiin, jotka vihdoin päättyivät niin että porvaris- ja talonpoikaissäätö hyväksyi ensimmäisen säädyn pöytäkirjan. Pöytäkirja hylkäsi koko anomusehdotuksen. Tämä tällä tavalla kolmen säädyn päätöksen kautta syntynyt anomusehdotus on kuitenkin, niinkuin jo mainittiin, korkeimmassa paikassa hylätty, emmekä siis ole päässeet askeltakaan edemmäksi kuin ennen valtiopäiviä. Tämä kohtalo ei suinkaan ollut odottamaton, sen arvasi edeltäpäin ja ennusti jo valtiopäivien aikana m. m. näiden rivien kirjoittaja U. S:ssa. Mutta siitä huolimatta herätti päätös hämmästyksi ja hyvin käsiteltävää tyytymättömyyttä kaikissa, joita asia koski, s. o. naisissa, ja yleisempääkin paheksumista on tuotu ilmi päivälehtiemme pääkirjoituksissa.

Niinkuin edellisestä on käynyt esille, lienee se poikakoulun etua silmällä pitäen kuin arvellaan naisopettajan sukupuolen estävän häntä menestyksellä hoitamasta opetusta näissä kouluissa. Hän ei voisi niissä pitää tarpeellista kuria, väitetään. Tarkastakaamme lähemmin, miten sen kurinpidon laita on, joka ylläpidetään ruumiillisen etevämmyyden kautta. Millainen oli kurinpito poikakouluissa — esim. noin kolmekymmentä vuotta sitten — jolloin se ylläpidettiin juuri tällä keinolla, ja ajalla, jolloin *naisen vaikutus* oli kokonaan pannaan julistettu poikien kasvatuslaitoksista? Lähdetään muutamaan sen aikuisen keskiluokkaan. Mitä näemme? Joukon puoli- tai täyskasvuisia poikia istumassa penkeillään huolimattomissa asennoissa, yksi tai useampi heistä seisoo mustan taulun takana tai nurkassa, ja opettajan, tuiman ja tyytymättömän näköisenä, milloin lausuen tosin voimakkaita mutta epähievoja, suorastaan raakojakin sanoja ja lauseita, jotka ilmaisevat varsin vähän myötätuntoisuutta oppilaita kohtaan, jaellen korvapuusteja tai sormille lyöden, ja sillä välin vallitsee suurempi tai vähempi epäjärjestys hänen toimintansa esineiden keskuudessa. Pojat katselevat käsiteltävään aineeseen kuulumattomiin kirjoihin, viskovat paperipalasia, lapasia, usein saappaitakin ympäri luokkaa; jopa katoavat usein paikoiltaan ja juoksevat lähimpään leipäpuotiin hakemaan piparkak-

kuja, joita sitten syöskellään keskellä tuntia. Kuinka moni oppilas onkaan tuona ruumiinvoimille pyhitettynä vanhana, hyvänä aikana, opettajan kovakouraisuuden johdosta tai tappelussa kumppanien kanssa koko iäkseen vahingoittanut kuulonsa tai näkönsä! Ja kuinka moni nuorukainen onkaan tällä samalla ajalla, ruumiillisesti väkevemmän opettajan johdon alla, jolloin poikia pidettiin lujassa kurissa, kuten väitetään, joutunut jo kouluajallansa juoppouteen ja muiden turmiollisten tapojen valtaan?

Millainen oli henki koulussa? Oppilaat ja opettaja olivat usein sotakannalla toinen toisiinsa nähden, niin että opettaja, joka kerta kuin hän astui luokkaan, sai olla valmis kestämään tappelua. Opettaja käytti hyväkseen ruumiillista etevämmyyttään, oppilaat, ollen heikommät, sitä vastoin koettivat tämän selän takana saada aikaan niin paljon häiriötä ja niin monta kepposta kuin suinkin voivat. Suhde kasvattajan ja kasvatettavain välillä ei suinkaan siihen aikaan ollut ihan teellinen. Ystävyys ja luottamus heidän välillään olivat harvinaisuuksia, jotka tuskin tulivat kysymykseenkään. Vilppi ja petollisuus oppilasten puolesta, poliisitarkastus ja luonnoton sekä molempia asianomaisia alentava ja törkeä ankaruus opettajien puolesta ei suinkaan tehnyt väliä hauskaksi. Ja, sanomme sen vielä kerran, tämä tapahtui aikana, jolloin ei ainoatakaan naisopettajaa ollut mukana heikontamassa kurinpittoa.

Se minkä tässä olemme kertoneet, ei ole liioittelua. Päinvastoin ne miehet, jotka ovat olleet mukana mainitulla pedagogisella ajalla, voisivat kertoa pahempiakin asioita, kuin meidän mainitsemamme. Olemme tavanneet monta miestä, jotka ovat kuvanneet koulunsa mitä ikävemmäksi, epäjärjestyksen ja sävyttömyyden pesäpaikaksi, jonka he ilolla, ilman kaipauksen tunnetta, ovat jättäneet. Eivätkä suinkaan nekään miehet, jotka nyt miehisten opettajain hyväksi viittaavat ruumiilliseen etevämmyyteen, väittäne että sellainen järjestys ja henki, josta yllä on ollut puhe, olisi sanottava hyväksi ja että sillä olisi terveellinen vaikutus kasvatin luonteen kehitykseen, olkoot oppilaat sitten puolikasvuisia poikia tai täysikasvuisia nuorukaisia.

Ja minkälainen oli oppilasten käytös ulkopuolella koulua tähän aikaan, jolloin ainoastaan miehisiä voimia käytettiin kasvattajatoimessa? Kun pojat eivät käyttäneet aikaansa koulutyöhön, kuljeskelivat he pitkin katuja, yöllä sekä päivällä, melusivat ja häiritsivät ihmisten raulaa, jopa panivat toimeen verisiä kahakoitakin, antautuivat vahingollisiin ja kiellettyihin huveihin, huonoihin tapoihin y. m.

Tahdomme nyt tähän vanhaan kouluun, jossa yksinomaan miehinen voima oli johtamassa ja samainen voima opetusta jakamassa, verrata uudempaa koulua, jossa naisiakin on opettajien joukossa. Mitä huomaamme? Vähemmän raakoja lauseita, vähemmän lyömistä ja pieksämistä, vähemmän sopimatonta käytöstä oppilaissa, mutta parempaa järjestystä, puhtaampaa kurinpitoa, enemmän sävyisyyttä, enemmän harrastusta kuin vanhemmassa koulussa. Koulussa kävijälle ei ole vaikea huomata kuinka se seikka, että miehet ja naiset yhdessä opettavat koulussa, on lyönyt leimansa koko oppilaitokseen. Täällä opettajat ja oppilaat eivät ole vihollisia vaan ystäviä. Kaikki, opettajat ja oppilaat työskentelevät yksissä neuvoin, tietäen että heillä on sama päämaali, sama tarkoitus. Kun opettaja astuu luokkaansa, tekee hän sen ilolla, koska hän tietää siellä kohtaavansa hengenheimolaisia eikä vastustajia. Hän ei hallitse luokkaansa ruumiillisen etevämmyyden, vaan harrastuksen ja siveellisen tarmonsä voimalla. Hänellä on luottamusta oppilaisiin, ja niillä myöskin häneen. Kumpainenkin etsii toisensa hyvää, toisensa menestystä. Niinkuin on yhteinen työ ja toimi, niin ovat leikit ja hovitkin yhteiset. Uudessa koulussakin voi syntyä epäjärjestyksiä, mutta niiden rinnalla, jotka vanhassa koulussa tapahtuivat, ovat ne vähäpätöiset.

Ja nuorison tavat, eivätkö ne ole lauhkeammat ja puhtaammat uudessa kuin vanhassa koulussa? Nuorison yksityinen elämä, eikö se ole edellisessä vähemmän hurjaa, vähemmän raakaa, enemmän suunnattu jalostuttaviin huvituksiin, terveelliseen urheiluun ja sivistyttävään seuraelämään.

Me kysymme: kumpaisessako koulussa vallitsee parempi henki? Kumpi näistä kahdesta lähenee enemmän kehittyneen ihmisyyden ihannetta? Sekö koulu, josta nainen oli kokonaan karkoitettu, vai sekö, jossa hän on miehen työkumppani? Vastatkoon lukija.

Väitöksen että nainen ei kykenisi olemaan mukana nuorukaisen luonteen kehittämisessä* kumoo myöskin historia, joka tuo esiin useita todistuksia siitä, että moni maailman suurimpia ja jaloimpia miehiä on ollut — äitinsä kasvattama. Ja myöskin tavalliset arkimiehet usein kiittävät äitejään parhaimmasta mitä heillä on, puhtaimmista mielivaikutuksistaan, jaloimmista teostaan. Ja eikö jokapäiväinen elämä osota, että monet miehet, jotka aikaisessa nuoruudessa ovat jääneet isän turvaa vaille, ainoastaan äidin valvonnan, hoidon ja kasvatuksen johdolla ovat varttuneet jaloluontoisiksi ja kelpo kansalaisiksi, jotka eivät suinkaan ole kaivanneet tahdon pontevuutta eikä kestävyyttä työssä.

Mutta jos nainen vaimona ja äitinä kykenee kasvattamaan poikia ja nuorukaisia, niin täytynee tämä kyky löytyä naisessa myöskin opettajana, olkoon hän naimisissa tai naimaton. Hänen synnynnäinen taipumuksensa hyväntahtoisuuteen ja hellyyteen, hänen taipumuksensa kiintyä niihin oloihin, joissa hän elää, hänen havaintokykynsä ja kykynsä yksityiskohtien nopeaan käsittämiseen samoin kuin hänen puhtauden ja järjestyksen aistinsa eivät milloinkaan tule olemaan ilman vaikutusta koulussakaan. Ja olemme vakuutetut siitä, eikä kokemuskaan sitä vastusta, että nämä ominaisuudet kyllin korvaavat ruumiillisen voiman heikkomuutta. Onhan se hyvä, että opettaja joskus voipi osottaa että hänellä on voimia masentamaan oppilasta, joka on osottanut masennuksen ansaitsevansa; mutta paitsi sitä, ettei sellainen menettelytapa ajan pitkään näytä olevan tarkoituksenmukainen, on se opettajalle kiusauksena, joka helposti johtaa vaaralliseen ja usein valitettuun voiman väärinkäyttöökseen. Jos ei niin olisi ollut, eivät suinkaan vallanpitäjät olisi tulleet vakuutetuiksi siitä,

* Katso herra Nordlundin vastalausetta.

että „pamppu“, tuo ruumiillisen etevämmyyden koulu-symboli, oli ala-arvoinen kasvatusvälikappaleena koulussa, niin ruumiillinen rangaistus koulussa varmaankaan ei olisi tullut lain kautta kielletyksi. Ja ettei tämä kurinpitovälikappale myöskään tule takaisin otettavaksi, siitä ovat parhaimpina todistuksina ne valitukset, joita vielä usein saa kuulla voimassa olevan lain rikkomisesta tämän suhteen.

Tahtoisimme vielä huomauttaa anotun reformin vastustajia, jotka epäilevät naisen kykyä ylläpitää kuria puoli- ja täysikasvuisten poikain kesellä, siitä työstä minkä naisopettajat suorittavat kansakouluissa. Kolmenkymmenen vuoden aikana on meidän maassamme naisopettajalle uskottu yhteisluokkain hoito, jossa hänen on ollut opettavana 9 à 10:een aina 16—18:sta vuotiin poikiin. Mitään valitusta siitä että naisopettajat eivät voisi ylläpitää järjestystä kouluissansa, ei ole kuulunut. Yleensä voidaan sanoa, että nämä koulut eivät missään katsannossa ole miehisten opettajien kouluja huonommat. Tämän todistikin useampi kuin yksi puhuja talonpoikaissäädystä, miehet, jotka kukin omilla kotiseuduillaan olivat olleet tilaisuudessa tekemään havaintoja tässä kohden. Ja mitä tulee vaikutusvaltaan poikien luonteenkehitykseen, on huomattu että naisopettajan vaikutus on ollut täydelleen yhtä suuri kuin miesopettajan. Ei ole ensinkään harvinaista maalla, että nuorukaiset, jotka ovat läpikäyneet opettajattaren koulun, vielä aikoja koulun lopetettuaan tulevat hänelle uskomaan huoliensa ja kertomaan tulevaisuuden tuumistansa, saadakseen entiseltä opettajaltaan hyviä neuvoja ja myötätuntoisuutta. Me tunnemme monta opettajaa, jotka osanotolla ovat seuranneet entisten oppilastensa harrastuksia ja elämänvaiheita kauvas kouluajan ohi ja monen, jolla on ollut ilo nähdä heidät kelvollisina, hyödyllisinä miehinä ottavan osaa yhteiskunnalliseen työhön.

Jos sivistynyt nainen siten on osottautunut soveliaaksi ohjaamaan kansan poikain kasvatusta kansakoulussa, jossa sekä opetus että kurinpito ovat olleet hänelle uskotut, täytyy hänen voida tehdä sitä niissäkin

oppilaitoksissa, joissa on oppilaita hänen omista säätyluokistaan. Eihän voitane olettaa, että sivistyneistä kodeista lähteneet pojat ja nuorukaiset olisivat niin paljoa vaikeammat johtaa, että heitä varten tarvittaisiin suurempi määrä miehistä voimaa, kuin maakansan ja ruumiillisen työntekijän lapsien johtoon. Ei suinkaan naisen sukupuoli voi olla suurempana esteenä hänelle oppikoulussa kuin kansakoulussa.

Mutta siitä huolimatta, sanotaan, voi naisopettajalla olla hankalata ylläpitää kuria oppikoulussa poikia varten. Me myönnämme että niin on ollut laita ja että sellaista vieläkin tapahtuu. Mutta alkäämme jättäkö huomioon ottamatta sitä seikkaa, että hän tulee kouluun, jolla jo on vanhat tapansa, vanhat menonsa; usein hän on ainoa naispuolinen jäsen siinä yhteiskunnassa, jossa on ainoastaan miehisiä henkilöitä, jota johtavat ja hallitsevat yksinomaan miehet ja joissa vallitsee pelkältään miehien luoma henki ja sävy. Hän tulee kouluun, jossa ne ominaisuudet eivät milloinkaan ole päässeet esiintymään, jotka ovat omituisia hänen sukupuolelleen. Kaikessa esiintyy yksinomaisesti miehinen leima siihen suuntaan kuin jo edellisessä olemme kuvanneet poikakouluista puhuessamme, vaikka tämä leima myöhempanä aikana on saanut melkoista lievemmän muodon. Mutta se on siinä kuitenkin olemassa. Se näyttäytyy siinäkin, että naisopettaja tavallisesti ensin tullessaan kouluun vastaanotetaan epäluulolla opettajien sekä oppilasten puolesta, ja usein saa hän edelleenkin vaikuttaa aivan ulkopuolella toisten opettajien piiriä.

Tietysti hänen on vaikea saada aikaan hiljaisuutta ja järjestystä luokalla, jossa on ollut tapana käyttää etupäässä niitä välikappaleita, joita opettajan ruumiillinen etevämyys tarjoaa. Mutta varmaa on että kuta enemmän koulu, johon hän tulee, lähenee uuden ajan koulua, jossa todellinen humaniteetti on vallitsevana, missä inhimillistä ja sävyisää käytöstapaa oppilaisiin nähden noudatetaan, missä opettajat ja oppilaat työskentelevät molemmin puolisesti luottaen toisiinsa kuin ystävät, sitä helpompi hänellä tulee olemaan opetuksessa ylläpitää hyvää kuria. Syy siihen että opetta-

jatar ei aina onnistu hyvää kuria pitämään poikakoulussa, ei siis suinkaan joka tapauksessa ole hänessä itsessä — kaikista vähemmin on se puute hänen sukupuollessaan — vaan useimmiten on syy etsittävä siinä hengessä, joka koulussa vallitsee. Jos vallitseviin oloihin ja koulujen traditiooneihin katsomatta, vaan uskomme säännöksi ettei naisopettaja kykene hoitamaan opettajavirkkaa poikakoulussa, niin loukkaamme hänen luonnollisia oikeuksiaan ihmisenä ja kansalaisena. Se asia, että hänen, paitsi virkaa varten vaadittavia haku- kelpoisuustodistuksia, täytyy sukupuolensa vuoksi hakea esteettömyyden todistus, joka päälle päätteeksi tuottaa hänelle ylimääräisiä kustannuksia, on häntä kohtaan vääryys, jonka harjoittamiseen valtion puolelta koulun etu ei anna mitään aihetta. Koulu ei suinkaan ole kärsinyt vahinkoa henkensä ja siveelliseen kelpaavuus- teensa katsoen sen jälkeen kuin naisellisia opettaja- voimia — esteettömyystodistuksen nojalla — on ruvettu siinä käyttämään, eikä se myöskään tule kärsimään mitään haittaa, vaikka nämä voimat tulevat siihen ilman tätä todistusta. Meidän aikanamme pyrkii koulu yhä enemmän lähenemään perhe-elämää, jossa sekä mies- että naispuoliset voimat — ilman erivapautusta — ovat edustettuina. Herra Nordlundin vastalauseessa sanotaan, että „nuorukaisen luonteen kehittämiseen ja hänen tahtonsa karaisemiseen vaaditaan aivan varmaan mies- opettajia“. Sen mekin uskomme, mutta tämä vaatimus ei suinkaan edellytä että koulussa tulee olla *ainoastaan* miesopettajia. Onnellista on jos nuorukaisella kotona on isän johto, mutta tämä ei tee tarpeettomaksi äidin johtoa. Luulemmepa voivamme väittää, että leskivaimo, jolla on kuusi poikaa kasvatettavanaan, suorittaa teh- tävänsä yhtä suurella menestyksellä kuin leskimies, jolla on sama tehtävä. Ja sen myöntävät varmaan vastustajammekin.

Mutta samoin kuin meidän täytyy myöntää, että ihanteellinen suhde perhekasvatuksessa parhaiten saavutetaan, missä on sekä isä että äiti, miehen ja naisen vaikutus, samoin saavutetaan se myöskin parhaiten koulussa, missä on sekä mies- että nais-opettajia. Tämä

on johdonmukaisuus, jonka voipi käsittää, vaikei ole latinaa lukenut. Samoin kuin perhe, jossa on isä ynnä puoli tusinaa poikia, ainoastaan on perhepuoli, jos äiti kaivataan, samoin on koulu, jossa on parisataa poikaa ja yksinomaan miesopettajia, ainoastaan koulupuoli. Myöskin koulun parasta katsovalta kannalta on siis naisen asema opettajana poikakoulussa oikeutettu, jopa toivottavakin.

Kenties tullaan kuitenkin vastustajain puolesta tuomaan esiin, mitä jo monta kertaa on lausuttu, ettei nimittäin jokainen naisopettaja ylläpidä hyvää kuria poikakoulussa eikä voikaan sitä tehdä, ja että hallitus sillä perustuksella yhä edelleen tahtoo pidättää itselleen vallan jokaisessa erityisessä tapauksessa tutkia, mille naiselle oikeus on myönnettävä opettajaviran hakemiseen, kenelle ei. Mutta tämäkään ei pidä paikkaansa. Sillä eihän jokainen mieskään voi pitää eikä pidä hyvää kuria koulussa (ei edes tyttökoulussa) — kaukana siitä —, mutta ei hänen kuitenkaan ole pakko hakea dispanssia. Kouluhallituksen, joka useimmissa tapauksissa asettaa opettajat virkaan, ja joka parhaiten tuntee hakijoiden kelvollisuuden myöskin kurinpitokykyyn nähden, pitäisi toki voida päättää, kuka hakijasta, mies tai nainen, on sopivin saamaan viran. Keis. senaatilla ei kaikissa tapauksissa liene muita papereita tarjolla asian ratkaisemista varten kuin ne, jotka hakijat kouluhallitukselle jättävät sekä mainitun hallituksen itsensä antama lausunto. Kiertoa, jonka esteettömyystodistuksen hakeminen tuottaa, ja joka vielä lisäksi maksaa huonompipalkkaiselle opettajattarelle 40 suomen markkaa, ei meidän mielestä siis voida tyydyttävällä tavalla puolustaa mainituilla vastaväitteillä opettajattaren sukupuolen suhteen. Tähän tulee vielä että näitä hakemuksia erivapautuksesta ei suinkaan joka tapauksessa hyväksytä. Sen kautta estetään nainen hakemasta virkaa, jota mies, — jolla ei ole suurempaa kykyä kuin naisellakaan, vaan kenties vähempi, — on oikeus sekä hakea että saada.

Mitä vihdoin naisseminaareihin ja tyttökouluihin tulee, ei saata käsittää, millä perusteilla naisopettajan

täytyy hakea vapautus sukupuolestaan(!) saadaksensa hakea muutamia opettajavirkoja näissä laitoksissa. Eihän ainakaan voitane väittää, että nainen muka olisi sopimaton ja kykenemätön kurinpitoon naiskoulussa. Ainoastaan miehisen etuoikeuden perustuksella siis voidaan muutamit opettajavirat näissä oppilaitoksissa määrätä annettaviksi *etupäässä* miehille.

Toivomme, etteivät tätä kysymystä unohda ne miehet, jotka jalomielisesti pitävät meidän puoltamme toivottuun parannukseen nähden. Jokaisen itsenäisesti ajattelevan naisen hartain toivo on, että puheena oleva anomusehdotus uudestaan otettaisiin esille pian kokoon-tuvilla valtiopäivillä ja saavuttaisi säätyjen hyväksymisen onnellisemmasti muodostettuna kuin viime kerralla, ja että se nyt onnistuisi saamaan paremman kohtalon myöskin hallituksessa.

Naisten vaatimus tässä kohden on niin kohtuullinen ja selvä, ettei mikään muu kuin mielivallan palveluksessa oleva väkivalta voi sitä heiltä kieltää. Sen kieltämiseen ei löydy ainoatakaan järjellistä syytä, joka pysyisi pystyssä puolueettoman arvostelun edessä. Nykyinen kanta on ollut, on ja on oleva ilmeinen vääryys naissukupuolta kohtaan, vääryys jota tämä ei helposti voi unohtaa, vielä vähemmin kun tämä vääryys ei ole ainoa, vaan ainoastaan yksi rengas pitkässä kahleessa.

Lucia Höyrylä

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

[Handwritten signature]

Faint, illegible text at the bottom of the page.

